

INFORMASJON FRA ATM NORGE

Nyhetsbrev april 2016

Redaksjonen beklager!

I innlegget forrige måned om presentasjonen av Ninox Remote Tower i Madrid, kom vi dessverre i skade for å skrive at den høytidelige åpningen av utstillingen ble foretatt av Anders Kirsebom fra Avinor, godt assistert av Eirik Lie fra Kongsberg Defence and Aerospace og Eldar Hauge fra Indra Navia. Fra Kongsberg Defence and Aerospace var det Vice President Arild Sodefjed Jørgensen som assisterte Anders Kirsebom under åpningen.

Arild Sodefjed Jørgensen - Kongsberg Defence and Aerospace

Nytt fra SINTEF:

Nye medlemmer til SESAR 2020

SESAR startet opp i 2008 som et teknologiutviklingsprogram for å modernisere og effektivisere luftfarten og Air Traffic Management (ATM) i Europa. Programmet avsluttes i 2016, og SINTEF har gjennom NATMIG (North European ATM Industry Group) deltatt i mer enn 30 prosjekter i dette programmet. NATMIG var en av 15 medlemmer i SESAR og har bestått av Indra Navia, Airtel, Saab og SINTEF. SINTEF var det eneste forskningsinstituttet som klarte å kvalifisere seg til medlemskap i SESAR i 2008. SESAR Joint Undertaking (SJU) har over flere år arbeidet med en forlengelse av programmet, siden en har sett behovet for å fortsette harmoniseringen og effektiviseringen. Det nye programmet har blitt kalt SESAR 2020, og finansieres av EU gjennom Horizon 2020, EUROCONTROL og industrien (medlemmene). Bidraget fra EU kommer på 500 millioner Euro. Selve medlemskapsprosessen har pågått siden 2014, og SINTEF har deltatt som søker og bidratt med utvikling av det nye arbeidsprogrammet. NATMIG søkte denne gangen som et konsortium bestående av 3 medlemmer (Airtel, Saab og SINTEF), siden Indra Navia søkte gjennom sine nye eiere, Indra Sistemas. NATMIG ble pre kvalifisert i 2014, og ble endelig godkjent som fullverdig medlem av SESAR 2020 i mars. Offentliggjøringen skjedde under en seremoni under World ATM Conference (WAC) i Madrid. Du kan lese mer om dette [her](#);

SINTEF er veldig fornøyde med at vi, gjennom NATMIG, klarte å kvalifisere oss som en av 19 medlemmer, og kan derfor være i posisjon til å delta i fremste linje når det gjelder utviklingen inne ATM i Europa. Hvilke prosjekter vi vil kvalifisere oss til vil bli klart i løpet av tredje kvartal i år, med oppstart forhåpentligvis på slutten av året.

SESAR Award for Outstanding Project

SESAR 1 prosjektet 10.09.02 "Multiple airport arrival/departure management" fikk pris for Outstanding Project under World ATM Conference i Madrid. Det var 10 nominasjoner i denne kategorien. Prosjektet ble ledet av Thales, og SINTEF IKT Anvendt Matematikk hadde en liten men viktig del av prosjektet, hvor de koplet sammen teknologi fra Saab og Thales. Dette ble validert av LFV. Prosjektet ble spesielt kåret på bakgrunn av innovasjonsgraden. SINTEFs arbeid har båret frukter, og bringes videre inn i flere prosjekter i S2020. Gratulerer for veldig bra gjennomført arbeid! Patrick Schittekat fra Avdeling avvendt matematikk har vært vår prosjektleder.

Du kan lese mer om dette [her](#);

Nytt fra SAAB - pressemelding den 11.4.2016

LFV and Swedavia investigates the conditions for Remote Tower Services

LFV and Swedavia have signed a Letter of Intent to investigate the potential to establish Remote Tower Services at five Swedish airports.

LFV has during a ten year period developed Remote Tower Services, or RTS. On April 21 2015, Infrastructure Minister Anna Johansson inaugurated the Remote Tower Centre in Sundsvall and since then air traffic at Örnsköldsvik Airport has been controlled remotely. "RTS is being developed on a global basis, but LFV was first both with the operative approval of the technology and putting it into operative service. Moreover, our letter of intent with Swedavia means we will investigate the conditions to establish reliable and safe remote air traffic services on a large scale in Sweden," says LFV's Director General Olle Sundin. The five airports to be included in the study are Malmö and Visby in the southern part of Sweden and Östersund, Umeå and Kiruna in the northern part. The idea is for the control centre for the five airports to be located close to LFV's Air Traffic Control Centre at Stockholm Arlanda Airport, which means placement in the Stockholm region. "For Swedavia it is important to take advantage of the opportunities presented by the technology, and the streamlining and synergies that digitalisation permits. RTS is an example of this that we now want to look at in detail to see whether we can develop our airports," says Per Arenhage, Director of Technology at Swedavia.

The LoI that LFV and Swedavia have signed means that there is an intention to conduct an in-depth pilot study about how a possible introduction of RTS at Swedavia's airports can be implemented. The pilot study will highlight operative, technical and commercial aspects but also any impact on the Swedish Armed Forces and the supply of personnel.

The earliest start of RTS for one of Swedavia's airports is 2018/2019.

"The initial analysis shows that RTS gives Swedavia measurable benefits, both operative and financial. Swedavia is LFV's largest airport customer and to support the development of their ability and business has the highest priority for LFV," says Olle Sundin.

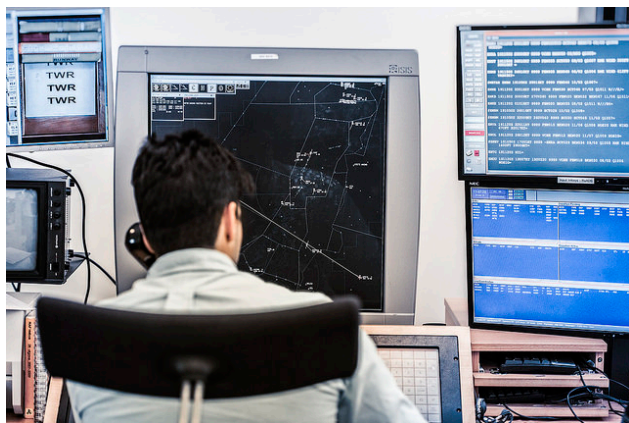
For more information please contact the LVF press service on +46 11 19 20 50.

Nytt fra Avinor: Pressemelding den 31.3.2016:

Skal innføre framtidens flygekontrollsystem

Avinor har besluttet å investere i et nytt system for flygekontroll. I samarbeid med internasjonale partnere, skal systemene som benyttes av norske flygeledere moderniseres for økt sikkerhet, kapasitet og effektivitet.

Det systemet som i dag brukes til flygekontroll i Norge er over 20 år gammelt, og mangler flere av de tekniske løsningene som kreves for å håndtere framtidens flytrafikk. Avinor starter nå utskiftingen av teknologien, som vil gi den nødvendige plattformen for å håndtere flytrafikken i mange tiår framover. Investeringen har en ramme på 1 milliard kroner.

- Dette er en historisk milepæl for Avinor.

Vi starter nå for alvor reisen mot den største oppgraderingen av flygekontrollsystemene i Avinors historie. Gjennom økt automatisering og nye verktøy vil vi få et system som gir økt sikkerhet, økt kapasitet og samtidig økt effektivisering. Det vil legge til rette for en enda bedre tjeneste til norske og internasjonale flyselskaper i lang tid framover, sier Jan-Gunnar Pedersen, direktør for Underveistjenesten i Avinor Flysikring.

Vi viser for øvrig til [pressemeldingen](#).

Prequalification!

Air Navigation Services to the Norwegian airports ENTO and ENRY

1 Prequalification for tendering process

The two private and independent Norwegian airports Sandefjord Airport Torp (ENTO) operated by Sandefjord Lufthavn AS (SLH), and Moss Airport Rygge (ENRY) operated by Rygge Sivile Lufthavn AS (RSL), invite you to participate in the prequalification for the supply of air navigation services. The airports are the first airports in Norway to open for a tendering process for air navigation services. However, the market is opening up for competition for the remaining Norwegian airports; see the report on the Ministry of Transport's [website](#).

2 General information on the delivery

The following services will be a part of the tendering process:

- Aerodrome control service (TWR)
- Communications, navigation and surveillance service (CNS)

A more detailed description will be submitted in tender document. The Air Navigation Service Provider (ANSP) is to provide a safe and efficient service. The ANSP shall be certified and compliant with all applicable international and European regulatory requirements.

Nytt fra Jotron:

I et innlegg i nettavisen E24 den 11.april forteller Administrerende direktør Merete Berdal om selskapets fødsel, og kommer med synspunkter på den økonomiske utviklingen i den konkurranseutsatte eksportindustrien. Les [her](#).

News from Momberger Airport Information - www.mombergerairport.info

Avinor in Norway is to invest in an upgrade of its existing ATM system, and enter the iTEC alliance in collaboration with the UK's NATS.

Avinor's existing technical platform was developed in the early 1990s and, as with many European ATM systems, needs to be developed to meet future requirements to deliver SESAR and the Single European Sky programme targets, at the lowest possible cost and complexity. "This will enable us to provide the best possible services to our customers, while maintaining our attractive unit rate," said Jan-Gunnar Pedersen, director of en-route services at Avinor. By entering the iTEC alliance, Avinor becomes part of part of Europe's largest ATM system collaboration along with ANSPs in Spain (ENAIRES), Germany (DFS), the UK (NATS) and the Netherlands (LVNL) – alongside systems provider Indra. Lithuania (Oro Navigacija) and Poland (PANSO) also intend to enter the alliance.

Members of the iTEC alliance gain several benefits through collaboration including reduced operational expenditure through common software and shared development costs, methods developed on common system that can easily be shared, increased safety through shared methods and processes, increased interoperability through common flight data processing and open interfaces, a common working position allowing easier communication among controllers, and the reduction of risks through shared development, all of which ultimately help ANSPs to deliver the objectives of the Single European Sky. #1022.ATC1

Saab has received a contract to provide wide area multilateration (WAM) surveillance systems around the cities of Cucuta and Medellin in Colombia for Aeronáutica Civil de Colombia (Aerocivil). In collaboration with its local Colombian partner, Entelcom, the company will deploy several of its modern upgraded multilateration and ADS-B ground stations, which will enable surveillance of Cucuta and Medellin approach sectors. Saab's system will enhance the safety of flights traversing the visual corridor between Enrique Olaya Herrera Airport (SKMD) and Jose Maria Cordova International Airport (SKRG), with the technology providing coverage in areas that are difficult to reach using traditional radar systems. #1022.ATC6

The SESAR Joint Undertaking (SESAR JU) has announced the names of the 19 members that will participate in the industrial research, validation and demonstration activities of SESAR 2020, the next wave of the European ATM research and innovation (R&I). The SESAR 2020 membership will comprise the current SESAR members complemented by additional members and their supporting entities. The renewed SESAR JU membership brings together more than 100 separate organisations with a European and Global presence from across the full scope of ATM research to the ongoing SESAR development. The renewed SESAR JU Membership and capabilities will allow for a continuity of work, as well as a fresh impetus to SESAR's industrial R&I activities. The expansion of the SESAR JU membership also reflects the growing confidence and commitment to SESAR's approach to ATM modernisation and further reinforces the link to deployment. A total of 19 entities were selected to shape the programme and take forward the SESAR 2020 industrial R&I activities, which will run up until 2024. The SESAR 2020 membership sees renewed commitment from the current members: Airbus, DFS, DSN, and

Enaire, ENAV, Finmeccanica, Frequentis, Honeywell, Indra, **NATMIG**, NATS, SEAC, and two divisions of Thales. A further five entities will join the SESAR 2020 family including: **COOPANS Consortium**: a consortium developed from NORACON in SESAR 1, bringing together the five service providers, Naviair, Croatia Control, Irish Aviation Authority (IAA), Luftfartsverket (LFV) and Austro Control; **AT-One Consortium**: a consortium bringing together the German Aerospace Centre, DLR and the National Aerospace Centre, NLR; **B4 Consortium**: a consortium bringing together the four service providers of Poland, Lithuania, the Czech Republic and Slovakia; **Dassault Aviation SA**; and **Skyguide**, Swiss Civil and Military Air Navigation Services Ltd. #1021.ATC13

News from HIS Jane's Airport Review

Siden årets ATM konferanse skal handle om “Grønn Luftfart” tenkte vi at det passet å viderebringe et utsnitt av en artikkel i aprilutgaven med overskriften ”**ATM adapts to meet green challenges**” hvor vi bl.a. kan lese at SAS har spart 133kg drivstoff per flygning ved å benytte kurvede innflygninger til Oslo Gardermoen Airport (OSL). Videre står det

(Vår oversettelse) at Avinor har drevet forsøk med kurvet innflygning til OSL innenfor HOPE prosjektet (Harmonisation of OSL Procedures and the Environment), hvor det innen utløpet av november 2015 ble utført mer enn 8.500 RNAV visuelle innflygninger. Besparelsen på 133kg drivstoff er i forhold til om innflygningen hadde skjedd på tradisjonelle måte, uten AMAN støtte. Den estimerte gjennomsnittlige besparelsen for alle flygninger varierer fra 50-80 kg per flygning, noe som er betydelig tatt i betraktning det store trafikkvolumet på OSL. Ved 150.000 kurvede innflygninger med B-737NG kan det forventes en årlig besparelse på 11.250 tonn drivstoff. Tilsvarende en reduksjon i CO₂ utslipp på 35.437 tonn.

ATM Norge
Sekretariatet
Torolv Grevle
www.atm-norway.no

tgrevle@getmail.no

Mob: (+47) 40 43 68 67